

Jiří Cvrček, *Proces Augustin Machalka a spol.*, České Budějovice 2016, 125 s. včetně příloh.

Diplomová práce Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích

Posudek vedoucího diplomové práce

Autor Jiří Cvrček si pro téma své diplomové práce zvolil zajímavou postavu katolického kněze, řeholníka a pozdějšího opata premonstrátského kláštera v Nové Říši na Moravě Augustina Machalky (1906-1996). Přestože podrobně analyzuje a popisuje celý jeho život, hlavní pozornost soustřeďuje v kvalifikační práci na vykonstruovaný proces (tzv. Machalka a spol.), v němž byl zmíněný řeholník na počátku 50. let 20. století odsouzen k dvaceti pěti letům žaláře. Jednalo se jeden z prvních procesů komunistické moci proti církevním řádům v Československu ve snaze diskreditovat církev jako novému režimu nepřátelskou a nastoleným poměrům nevyhovující instituci. Předkládaná práce je současně volným pokračováním autorovy bakalářské práce s názvem *Augustin Machalka. „Poslední opat“ novoříšského kláštera (1906-1996)*, kterou obhájil na Historickém ústavu FF JU v roce 2014.

Cíl práce je ukotven poměrně stručně, omezuje se výlučně na samotný proces Machalka a spol. Jak J. Cvrček sám uvádí, „*Cílem této práce je tento proces popsat z pohledu novoříšského opata Augustina Antonína Machalky, který byl jedním z deseti řeholníků, odsouzených v celém procesu.*“ (s. 1). Proč však cíl práce uvádí pouze v anotaci, nikoliv v první kapitole diplomové práce není jasné. J. Cvrček však tento cíl překračuje a píše do značné míry detailní příběh soudní perzekuce ze strany komunistické moci, jež po roce 1948 dopadla rovněž na hlavy představitelů církevních řádů a kongregací. Proces s A. Machalkou zasazuje J. Cvrček do širší proticírkevní politiky Komunistické strany Československa po druhé světové válce, přičemž hledá kořeny této vzájemné nevraživosti.

J. Cvrček přistupuje k tématu vybaven skvělou znalostí zásadních pramenů a literatury a dobře se orientuje v současné církevní historiografii. Je nutné současně zdůraznit, že prošel materiály četných archivů, např. Archivu bezpečnostních složek v Praze, Národního archivu tamtéž, Archivu Kanonie premonstrátů v Nové Říši, Archivu Kongregace milosrdných sester sv. Františka z Assisi v Opavě, Diecézního archivu Biskupství brněnského v Brně a dalších menších, ale významných archivů, takže nepominul žádný z klíčových pramenů nezbytných k rekonstrukci samotného procesu *Machalka a spol.* Nevydané prameny doplnil studiem dobových novin a rozhovory se žijícími svědky, zejména Machalkovými příbuznými – J. Dvořáčkem, A. Havranem, L. Kuchařem atd.). Takto koncipovaná práce je v tomto ohledu skutečnou výjimkou. Na druhé straně musíme zdůraznit, že máme před sebou metodologicky standardně uchopenou diplomovou práci (biografická metoda), která v převážně chronologickém sledu na základě analyticko-syntetické a komparativní metody přibližuje jeden z největších monstrprocesů 50. let 20. století v Československu včetně jeho reflexe v československé veřejnosti a v dobovém tisku s důrazem na osobnost opata novoříšského kláštera A. Machalky, jeho následné věznění, propuštění a závěr jeho života.

Svoji práci rozdělil student J. Cvrček do tří kapitol, přičemž první tvoří jakýsi úvod do samotné práce (*Výběr tématu, kritika pramenů a literatury, struktura práce,*

metodologické uchopení problematiky). Druhá kapitola (*Proces Augustin Machalka a spol.*) s deseti podkapitolami přibližuje život A. Machalky, vztahy mezi Vatikánem a SSSR od 20. do 50. let 20. století, politické procesy v Československu a jejich typologizaci včetně širšího kontextu Machalkova procesu. Dovedu si představit, že by právě zmíněný proces tvořil samostatnou uzavřenou kapitolu, která by se od předchozího celku vizuálně oddělovala. Třetí kapitola (*Závěr*) podrobně shrnuje život A. Machalky po roce 1945 a jeho proces, který autor označuje za *podvod*.

Z drobných nepřesností uvádím občasné gramatické chyby, zejména v interpunkci, a novinářský styl, kterým si autor na některých místech vypomáhá (sáhl jsem po monografii, s. 6; bolševické režimy zaplavily i celou východní a střední Evropu, s. 15; A. Machalka se o podstrkování zbraní do kláštera dozvěděl, s. 68; koncem války šel kolem kláštera jeden z neblaze proslulých pochodů smrti, s. 83; Rudé právo bylo hláskou troubou režimu, s. 94 atd.). V obsahu na s. 3 autorovi omylem odskočily neoznačené podkapitoly 2.4-2.10.

Autorův styl je čtivý, věcný a kultivovaný, dobře zachycuje nelehkou atmosféru doby; jeho text je přemýšlivý a hloubavý. Snaží se k osobnosti opata novoříšského kláštera A. Machalky a době, o níž píše, přistupovat bez předsudků a proniknout na příkladu Machalkova života do složitých církevních dějin poloviny 20. století. Je současně sympatické, že si J. Cvrček klade otázky a hledá na ně odpovědi, resp. konstruuje teoretické koncepce, které následně opírá o daná a zjištěná fakta, i když i ony mají své limity. Poznámkový aparát je pečlivý a systematický, čímž svědčí o autorově znalosti tématu i o samotném zápalu pro věc, který si během celé diplomové práce udržel.

Na základě výše uvedeného doporučuji předkládanou bakalářskou práci Jiřího Cvrčka k obhajobě a hodnotím ji stupněm *výborně*.

České Budějovice dne 13. května 2016

PhDr. Marek Šmíd, Ph.D.